

4^e Rapportage	01
Steunpunt	04
Ontwerpwedstrijden	2000
	tot
	31
	12
	2001

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Vraagbaak en stimuleren	
2.1 Wedstrijdarchief	5
2.2 Vragen	5
3 Professionaliseren en adviseren	
3.1 Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige opdrachten	7
3.2 Kompas bij Ontwikkelingscompetities	7
3.3 Reacties op (concept)wedstrijdprogramma's	8
3.4 Keurmerk	9
3.5 Klachten over wedstrijden	9
4 Evaluatie en documentatie	
4.1 Evaluatie	11
4.2 Gedocumenteerde wedstrijden en wedstrijdplannen	11
4.3 Het gebruik van de modellen	12
4.4 Het melden van wedstrijden	12
5 Publiciteit en voorlichting	
5.1 Publiciteit Steunpunt	15
5.2 Publiciteit Convenantpartijen	17
6 Steunpunt Ontwerpwedstrijden	
6.1 Profiel	19
7 Bijlagen	
Bijlage 1: Evaluatie Convenant 1997-2000	21
Bijlage 2: Convenant 2001-2004	51
Bijlage 3: Publiciteit	69
Bijlage 4: Wedstrijdarchief	139
Extra bijlage: bundel www.ontwerpwedstrijden.nl	
Colofon	149

1 Inleiding

Op 1 april 1997 is het Steunpunt Ontwerpwedstrijden (verder: Steunpunt) opgericht door de Bestuurlijke Werkgroep Ontwerpwedstrijden. De basis voor het Steunpunt ligt in het *Convenant wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur*. (1)

1. Convenant Wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur, 1997, Aedes, AVBB, BNA, BNI, bnSP, NE-PROM, NVTL, ONRI, VNG, Ministeries VROM en OCenW, 1997.

2. Het eerste jaar (1 april 1997-1 april 1998), Het tweede jaar (1 april 1998-1 april 1999), Het derde jaar (1 april 1999-1 april 2000), Rapportages Steunpunt Ontwerpwedstrijden.

3. Kompas, handleiding en voorbeeldmodellen bij het uitschrijven van prijsvragen en meervoudige opdrachten op het gebied van architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur, uitgeverij 010, 1997.

4. Kompas bij Ontwikkelingscompetities, uitgave stichting Architectuur Lokaal, 2001.

Met het Convenant wordt gestreefd naar een doelmatig en ordelijk verloop van wedstrijden. De ondertekenaars zijn van mening dat een goed georganiseerde wedstrijd op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur of interieurarchitectuur een bijdrage kan leveren aan de culturele dimensie van de fysieke omgeving.

In de Bestuurlijke Werkgroep, onder voorzitterschap van de Rijksbouwmeester, zijn de Convenantpartijen vertegenwoordigd.

Het Steunpunt is ondergebracht bij de stichting Architectuur Lokaal en heeft vier hoofdtaken:

- algemene vraagbaak en stimuleringsstaak
- advisering en professionalisering
- documentatie, evaluatie en periodieke rapportage
- publiciteit en voorlichting

Sinds de start van het Steunpunt zijn jaarlijks rapportages van de ervaringen en voortgang van het Steunpunt opgesteld, telkens lopende van april tot april. (2)

Met ingang van deze publicatie zullen de jaarrapportages, zowel in verband met de bijeenkomst van de Bestuurlijke Werkgroep op 4 maart 2002 als om praktische redenen, voortaan gelijk lopen met het kalenderjaar. Deze vierde rapportage betreft daarom de periode 1 april 2000 tot en met 31 december 2001.

In de periode waarop deze rapportage betrekking heeft zijn de taken van het Steunpunt sterk uitgebreid. Aanvankelijk waren de werkzaamheden direct gelieerd aan het *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten*. Dit Kompas bevat voorbeeldmodellen voor verschillende wedstrijdprogramma's, gericht op de selectie van ontwerpers, en is een aanhangsel van het Convenant 1997-2000. (3)

In het Convenant namen de partijen zich voor te onderzoeken of het mogelijk zou zijn ook voor de selectie van ontwikkelende partijen voorbeeldmodellen voor wedstrijdprogramma's te ontwikkelen. Dit onderzoek werd uitgevoerd door Architectuur Lokaal, in samenwerking met een begeleidingscommissie onder voorzitterschap van prof Tj. Dijkstra. Het resulteerde in de totstandkoming van een tweede Kompas, het *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* in mei 2001(4).

Het tweede Convenant, voor de periode 2001-2004, werd mede gesloten op basis van de evaluatie van het Convenant 1997-2000. Het aantal ondertekenaars werd uitgebreid met vier nieuwe partijen.

5. Convenant Wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur voor de periode 2001-2004.

Het *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* werd, naast het *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige opdrachten*, nu ook een aanhangsel bij het tweede Convenant. (5)

De hoofdtaken van het Steunpunt werden hierdoor ook van toepassing op de drie wedstrijdtypen uit het nieuwe Kompas. Architectuur Lokaal ondertekende het Convenant voor uitvoering van de aan het Steunpunt toebedeelde taken.

Verder werden de taken verzwaard door in de eerste plaats de toegenomen bekendheid van het Steunpunt, waardoor er vaker een beroep op het Steunpunt wordt gedaan. Om belanghebbenden zo makkelijk mogelijk op weg te helpen, en inzicht te bieden in de lopende en afgesloten wedstrijden is er een zelfstandige en omvangrijke website van het Steunpunt opgezet, www.ontwerpwedstrijden.nl.

Tenslotte zijn internationale contacten over de Nederlandse wedstrijdprocedures in het kader van de Europese regelgeving snel toegenomen.

De uitbreiding van werkzaamheden is door Architectuur Lokaal opgevangen door extra inzet van medewerkers. Dit is mede mogelijk geweest door de overeengekomen jaarlijkse financiële bijdragen van Convenantpartijen.

In deze rapportage wordt verslag gedaan van de werkzaamheden van het Steunpunt conform de vier hoofdtaken.

2

Vraagbaak en stimuleren

2.1 Wedstrijdarchief

In het wedstrijdarchief wordt alle informatie over de wedstrijden opgenomen. Regelmatig komen wedstrijd uitschrijvers informatie halen en ideeën opdoen uit het wedstrijdarchief. Veel aandacht is daarom besteed aan het toegankelijk maken van het archief.

De elektronische registratie van wedstrijden, met een trefwoorden systeem dat aansluit op de bibliotheek van Architectuur Lokaal (waarin het archief is ondergebracht) maakt het mogelijk snel vragen te beantwoorden en direct voorbeelden van wedstrijden met een bepaalde thematiek te vinden.

2.2 Vragen

Afgezien van de meldingen van wedstrijden en de bestellingen van *Kompassen* kwamen in het vierde verslagjaar gemiddeld per maand 30 inhoudelijke en/of praktische vragen over wedstrijden binnen van onder meer uitschrijvers, deelnemers, juryleden en de vakpers. Deze vragen komen niet alleen uit Nederland, maar ook uit de ons omringende landen.

Het aangehouden onderscheid tussen vragen die samenhangen met het wedstrijdproces en de vragen die samenhangen met de ontwerpopdracht zelf en de beoordeling daarvan, geven de verworven positie weer die het Steunpunt heeft gekregen. Procesgerichte vragen worden rechtstreeks door het Steunpunt beantwoord. Bij de ontwerpgerichte vragen verwijst het Steunpunt door naar de beroepsverenigingen of andere deskundigen. In sommige gevallen raadpleegt het Steunpunt vertegenwoordigers van de Convenantpartijen.

In toenemend mate overleggen wedstrijd uitschrijvers vroeg in het proces met het Steunpunt over de keuze voor een wedstrijd en het wedstrijdtype, de programmering en het wedstrijdproces. Deze gesprekken worden soms niet met de uitschrijver zelf, maar met diens adviseur gevoerd. Door professionele adviseurs wordt het wel eens als ongemakkelijk ervaren dat de uitschrijver ook advies van het Steunpunt wil inwinnen – men doet dit werk zelf immers als jaren.

In een aantal gevallen hebben er meerdere gesprekken plaatsgevonden over een specifieke wedstrijd en ontstond gedurende het hele proces een intensief contact.

Naast de inhoudelijk en praktische vragen is er sprake van een toenemend aantal vragen om begeleiding en ondersteuning bij de uitvoering van wedstrijden.

De werkwijze is dat, wanneer er voldoende aanleiding is op dergelijke vragen in te gaan, dit niet door het Steunpunt gebeurt maar door Architectuur Lokaal. Op deze manier blijft het bijdragen aan het wedstrijdproces en het toetsen van de programma's gescheiden.

3

Professionaliseren en adviseren

3.1 Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten

Van de totale oplage van 3000 exemplaren van *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten* resteerden er op 1 april 2000 nog 500.

In de rapportageperiode heeft de uitgever, Uitgeverij 010, de prijs opgeheven; Architectuur Lokaal heeft het restant overgenomen. Hiervan waren er op 31 december 2001 nog 100 beschikbaar.

Met Uitgeverij 010 en STAWON/BNA als samensteller van *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten*, heeft het Steunpunt overlegd over een tweede druk. In de Bestuurlijke Werkgroep en uit de evaluatie is naar voren gekomen dat dit *Kompas* actualisering behoeft met name w.b. Europese regelgeving. Aanpassing op dit punt is in overleg met VROM opgeschort tot na de uitgave van *Kompas bij Ontwikkelingscompetities*.

Uitgeverij 010 heeft aangegeven geen nieuwe druk te zullen uitgeven omdat het een uitgave voor een beperkt vakgebied betreft. Uitgeverij 010 en STAWON/BNA hebben er geen bezwaar tegen wanneer het Steunpunt in de toekomst via Architectuur Lokaal een geactualiseerde versie zou uitbrengen. Overwogen kan worden ofwel een nieuwe uitgave te maken, en e.e.a. kort te sluiten met het Ministerie van EZ, ofwel ook de toelichtende teksten ook op internet te publiceren en te blijven linken met EZ.

3.2 Kompas bij Ontwikkelingscompetities

In samenwerking met Bureau Rijksbouwmeester is het project *Ontwikkelaar/ontwerperwedstrijden, naar een model voor het wedstrijdprogramma van een ontwikkelaar/ontwerperwedstrijd* afgerond.

Het concept *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* was aan het einde van de voorgaande verslagperiode aangeboden aan de Rijksbouwmeester. In overleg met de begeleidingscommissie heeft een juridische toets door Tauw plaatsgevonden.

In de laatste fase, voorafgaand aan definitieve publicatie, is besloten tot opname van een model ontwikkelingsovereenkomst in de bijlage.

Architectuur Lokaal produceerde het *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* in een oplage van 2500 exemplaren en gaf het in eigen beheer uit.

Dit *Kompas* werd gepresenteerd bij de ondertekening van het Convenant voor de periode 2001-2004, dat op 16 mei 2001 plaatsvond in het Ontwerpatelier Rijksbouwmeester in Den Haag.

De Convenantpartijen namen 1186 exemplaren af voor verspreiding onder de bij hen aangesloten leden/organisaties.

Afname door partijen (met aantallen): AEDES 1000, BNA 200, BNI 3, bnSP 3, NEPROM 200, ONRI 20, VNG 700, VROM 50.

AVBB, NVTL en de Ministerie van OCenW, Buitenlandse Zaken, LNV, V&W en Defensie namen nog geen exemplaren af.

Architectuur Lokaal verkocht 157 exemplaren en verspreidde er 133 anderszins. Er resteren nog 1024 exemplaren.

3.3 Reacties op conceptwedstrijdprogramma's

Het adviseren van uitschrijvers vindt, naast de reacties van het Steunpunt op concept wedstrijdprogramma's, plaats door korte contacten via telefoon, fax en e-mail. In deze contacten gaat het om het geven van constructieve opmerkingen om daarmee een aangemeld wedstrijdprogramma goed te laten verlopen. Het Steunpunt legt daarbij het wedstrijdprogramma 'naast' het betreffende model in *Kompas* en let daarbij op de opbouw van het wedstrijdprogramma, de volledigheid, logica en consistentie van het wedstrijdprogramma en de daarin opgenomen wedstrijdregels.

In de verslagperiode gaf het Steunpunt tientallen van dergelijke schriftelijke reacties op wedstrijdprogramma's.

Meestal wordt advies in een laat tot zeer laat stadium gevraagd; soms staat men met de drukproef al bij de drukker. In één geval is na de reactie van het Steunpunt de advertentie tot deelname aan een wedstrijd gerectificeerd. Het Steunpunt reageerde in de meeste gevallen binnen een week opdat het tijdschema van een wedstrijdprogramma geen belemmering hoefde te zijn voor het vragen van een advies. Werd het advies gevraagd door een adviseur van de uitschrijver, dan stuurde het Steunpunt in overleg ook een kopie van het advies naar de uitschrijver zelf.

3.4 Keurmerk

In voorafgaande verslagjaren is herhaaldelijk aangegeven dat een keurmerk voor wedstrijden die aangemeld zijn bij het Steunpunt gewenst is. Er is geconstateerd dat de vrijblijvendheid van een advies dat door het Steunpunt wordt gegeven, de status ervan onduidelijk maakt. Deze constatering blijkt nog steeds terecht te zijn. De uitschrijver kan het advies naast zich neerleggen en vervolgens vermelden dat het wedstrijdprogramma is opgesteld conform het model in *Kompas*. Dit geeft een schijnzekerheid voor andere betrokkenen, zoals juryleden en deelnemers wanneer gebruik gemaakt is van het Steunpunt als adviseur. Dit doet afbreuk aan de goede naam van *Kompas* en het Steunpunt. Vastgesteld werd dat preventieve toetsing niet de voorkeur heeft binnen de Bestuurlijke Werkgroep. Gezocht werd naar een repressieve vorm van toetsen.

In 2000 zou de discussie over het keurmerk worden afgerond. Hiertoe zijn de voor- en nadelen van een goedkeuring betrokken bij de evaluatie van het Steunpunt. Tot een oplossing heeft de discussie nog niet geleid. Wel is in *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* en op de website geformuleerd dat een wedstrijdprogramma volgens *Kompas* is opgesteld, wanneer de structuur en de hoofdtekst van de modellen wordt gevolgd. In de praktijk levert dit toch nog lastige situaties op. In de verslagperiode werden 23 wedstrijden conform *Kompas* geprogrammeerd, waarvan bij 3 wedstrijden op onderdelen van het model werd afgeweken. Er is niet voor gekozen om bij deze wedstrijden zonder omhaal op de website te vermelden dat zij 'niet volgens *Kompas*' zijn geprogrammeerd, maar om in het hoofdstukje 'opmerkingen' aan te geven op welke punten is afgeweken. Op deze manier kunnen deelnemers hun eigen inschatting maken voor deelname aan een wedstrijd.

Aan te bevelen is om bij juryleden meer aandacht te vragen voor het gebruik van de modellen bij de uitschrijver van de wedstrijd; zij zijn weliswaar niet als groep te benaderen, maar velen van hen zijn aangesloten bij de Convenantpartijen.

3.5 Klachten over wedstrijden

In de verslagperiode kwamen bij het Steunpunt drie klachten over wedstrijden binnen.

Bij één wedstrijd werden de deelnemers gevraagd zich in te schrijven voordat het programma beschikbaar was. Toen dit eenmaal beschikbaar was, bleek dat de uitschrijver het model uit Kompas had gebruikt zonder de tekst dat de inzendingen geestelijk eigendom van de uitschrijver blijven. Een aantal architecten trok deelname aan de wedstrijd hierdoor in.

Bij een andere wedstrijd werd geklaagd over het uitstel van de bekendmaking van de resultaten van de wedstrijd. De reden hiervoor was dat het juryrapport enkele maanden op zich liet wachten. De klager vond dat deze periode niet in verhouding stond tot de tijd die de deelnemers hadden gekregen voor de inzending.

Een derde klacht werd ontvangen via BNA. Dit betrof een ingezonden brief in Cobouw. De briefschrijver klaagde over de ongeïnteresseerde houding van de jury, die er z.i. blijk van gaf zich niet of nauwelijks te hebben verdiept in de wedstrijd.

4

Evaluatie en documentatie

6. Teunis IJdens, Eer en opdracht. Verslag van een onderzoek ten behoeve van de evaluatie van het Convenant Ontwerp-wedstrijden, Erasmuscentrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen, Rotterdam, april 2000.

4.1 Evaluatie

In het Convenant 1997-2000 was een evaluatie van het Convenant, *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige opdrachten* en het Steunpunt voorgenomen.

Deze evaluatie is door het Steunpunt in drie delen onderscheiden.

Als eerste is opdracht verstrekt aan het Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen EKCW, mede om een onafhankelijke evaluatie mede om niet zichzelf te evalueren. (6) De beide andere delen betreffen door het Steunpunt gehouden interviews met de Convenantpartijen en met een aantal uitschrijvers van wedstrijden.

De conclusies van het EKCW en de interviews zijn opgenomen in bijlage 1.

De belangrijkste aanbevelingen betreffen de noodzaak tot actualisering van de Europese regelgeving en publiciteit. Voor wat betreft de Europese regelgeving is, om zo actueel mogelijk te kunnen blijven, op de website van het Steunpunt volstaan met doorverwijzing naar de website <http://info/minez.nl/beleid>, de site over Europese richtlijnen voor overheidsaanschaffingen.

Ten aanzien van de publiciteit zijn in het nieuwe Convenant afspraken gemaakt (zie bijlage 2 en hoofdstuk 5).

4.2 Gedocumenteerde wedstrijden en wedstrijdplannen

In verslagperiode april 2000 t/m december 2001 werden 50 wedstrijden gemeld. Daarvan zijn er 3 wedstrijden vervallen.

Eén uitschrijver raadpleegde het Steunpunt in een vroeg stadium, en zag na overleg met het Steunpunt af van de wedstrijd.

Eén uitschrijver werd bij een subsidieaanvraag bij het Stimuleringsfonds voor Architectuur naar het Steunpunt doorverwezen; na overleg bleek deze uitschrijver in beperkte mate bereid tot het volgens van het model en diende, met enige aanpassingen in het programma, alsnog een aanvraag in bij het SfA. Deze aanvraag werd op inhoudelijke gronden afgewezen, waarop de uitschrijver van de wedstrijd afzag.

Bij de derde wedstrijd die werd ingetrokken bleken, na overleg met het Steunpunt aan de hand van het modellen, nog teveel onduidelijkheden over de bouwopgave te bestaan. Van een wedstrijd is vooralsnog afgezien.

Bij deze drie wedstrijden hebben de modellen, aan de hand waarvan het overleg werd gevoerd, een belangrijke rol gespeeld in de discussie over zowel de opgave, als de geschiktheid van een wedstrijd als instrument.

In onderstaande tabel een overzicht van de typen wedstrijden. In deze tabel is voor wat betreft samengestelde wedstrijden uitgegaan van de eerste ronde.

In de voorgaande verslagjaren was het *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* nog niet beschikbaar. 2 van de meervoudige ontwikkel/ontwerp-wedstrijden uit de verslagperiode zijn opgesteld met de tijdens uitschrijving reeds beschikbare conceptteksten voor het nieuwe Kompas.

Type wedstrijd	Verslagperiode	Eerste drie jaar
----------------	----------------	------------------

	1/4/00-31/12/01	1/4/97-31/3/2000
Open ideeënprijsvraag	21	40
Besloten ideeënprijsvraag	-	4
Open projectprijsvraag	8	20
Besloten projectprijsvraag	-	3
MV opdracht	8	34
MV adviesaanvraag	0	-
MV offerteaanvraag	1	-
MV ontwikkel/ontwerp opdr.	5	2
Vervallen	3	-
In voorbereiding	4	-
<i>Totaal aantal wedstrijden</i>	<i>50</i>	<i>103</i>

In de volgende tabel een overzicht van de typen uitschrijvers. Bij samenwerking zijn beiden aangegeven.

<i>Uitschrijvers</i>		
Gemeenten	11	60
Provincies	2	6
Rijksdiensten, ministeries	6	6
Lokale architectuurcentra	4	4
Beroepsverenigingen	3	12
Stichtingen	11	43
Particuliere opdrachtgevers	12	18
Woningcorporaties	3	4
Overige	13	-

4.3 Het gebruik van de modellen

Bij de 103 wedstrijden uit de eerste drie jaren is bij 61 van de wedstrijden gebruik gemaakt van de modellen en bij 42 wedstrijden niet.

In de verslagperiode waren er 50 wedstrijden, waarvan 3 uiteindelijk zijn verval- len. 4 wedstrijden zijn nog in voorbereiding. Van de resterende 43 waren er 23 geprogrammeerd volgens de modellen; 3 daarvan weken op één of meer onderdelen af. 20 wedstrijden werden niet geprogrammeerd volgens de modellen.

Wanneer de modellen uit *Kompas* worden gebruikt wil dat dus niet altijd zeggen dat de voorbeeldtekst ook letterlijk wordt gevolgd (zie ook paragraaf 3.4). Wel volgen steeds meer uitschrijvers het model nauwkeuriger en maken zij gebruik van de aanbevelingen die daarin staan opgenomen. Net als in de vorige rapportages is aangegeven, blijft het gevaar voor inconsistentie of lacunes in de tekst bestaan als uitschrijvers er een eigen structuur in aanbrengen, of door met eigen tekst het *Kompas* aan te vullen of te wijzigen.

4.4 Het melden van wedstrijden

Een wedstrijd wordt aangemeld op het moment dat het (concept) wedstrijdpro- gramma of de uitnodigingsbrief door het Steunpunt Ontwerpwedstrijden wordt ontvangen.

In veel gevallen werd een wedstrijd 'spontaan' gemeld door de uitschrijver. De samenhang tussen een spontane melding en het gebruik van de modellen in *Kompas* is hoog. Dit is niet verwonderlijk.

De uitschrijvers die zich spontaan tot het Steunpunt wendden oriënteren zich en zoeken ondersteuning om een ontwerpwedstrijd uit te schrijven. Zij doen dat

vaak in een vroeg stadium zodat de adviezen van het Steunpunt nog op tijd komen om te worden verwerkt in het wedstrijdprogramma.

Een aantal spontaan gemelde wedstrijden verkeerden in de fase van publiceren van de wedstrijd. Voor zover mogelijk heeft het Steunpunt dan adviezen gegeven om de gebreken in deze programma's op korte termijn in overleg te verhelpen.

In sommige van die gevallen was de uitschrijver niet op de hoogte van het bestaan van *Kompas*. In andere gevallen dacht men van het *Kompas* te kunnen afwijken zonder dat het consequenties zou hebben voor het publiceren volgens *Kompas* op de website en in de krant. Deze wedstrijden worden gepubliceerd met vermelding van de afwijkingen.

Een verzoek tot melding van een wedstrijd door het Steunpunt vindt daarentegen soms plaats als de wedstrijd al gaande is. In een aantal gevallen heeft het Steunpunt wedstrijdprogramma's opgevraagd van wedstrijden die niet waren gemeld, maar werden aangekondigd in openbare publicaties. In een aantal gevallen bleek de uitschrijver niet op de hoogte met de wedstrijdprocedures. In andere gevallen werd de reactie van het Steunpunt als ongewenste bemoeienis ervaren. Het lastigste is, uitschrijvers ervan te overtuigen dat de modellen de procedures niet bemoeilijken, maar dat zij juist bijdragen aan een ordelijk verloop van de wedstrijden en daardoor het proces kunnen bevorderen. Het vooroordeel dat de modellen verzwaring betekenen van de regelgeving waarmee men in het bouwproces te maken heeft is zeer hardnekkig.

De Convenantpartijen spraken af, meer aandacht te besteden aan meervoudige opdrachten. In de verslagperiode werden 3 van de 9 meervoudige opdrachten gemeld door de uitschrijver, 3 door een deelnemer, en 3 op verzoek van het Steunpunt.

5

Publiciteit en voorlichting

5.1 Publiciteit Steunpunt

In het tweede Convenant is, mede op grond van de evaluatie, overeengekomen dat zowel de ondertekenaars als het Steunpunt meer aandacht geven aan publiciteit en voorlichting. In deze paragraaf de acties van het Steunpunt, in de volgende die van de Convenantpartijen.

Website

Het Steunpunt heeft met ingang van 16 mei 2001 een eigen site op Internet, www.ontwerpwedstrijden.nl De site geeft informatie over Convenant, *Kompas*, Steunpunt en over de verschillende wedstrijdtypen. De modellen kunnen worden gedownload. Er is een actueel overzicht van gemelde wedstrijden en een archief van de afgesloten wedstrijden. De website biedt de mogelijkheid om vragen, suggesties en klachten bij het Steunpunt te melden.

Bij deze rapportage is als extra bijlage de site eenmalig uitgeprint (excl. download modellen) op 3 januari 2002, de einddatum van deze rapportage.

Van de mogelijkheid om de modellen uit het *Kompas* te downloaden, die sinds de start van de website op 16 mei 2001 bestaat, is in de verslagperiode door 575 bezoekers gebruik gemaakt (gemiddeld 77 keer per maand). Op de site staat nadrukkelijk de waarschuwing vermeld de modellen niet te gebruiken zonder eerst het *Kompas* te lezen.

De website biedt een mogelijkheid voor ontwerpers, snel te kunnen zien welke wedstrijden voor hen openstaan voor deelname. Het is moeizaam, andere sites te bewegen tot het linken naar de wedstrijdensite. Websites als ArchiNed willen liever hun eigen overzichten publiceren. Deze organisaties sluiten de wedstrijden niet kort met het Steunpunt, hetgeen een 'vervuiling' van de informatie oplevert: prijsvragen en prijzen worden met elkaar verward, wedstrijden die alsnog worden ingetrokken worden klakkeloos gepubliceerd etc. Hierover heeft BOUW een ingezonden brief van het Steunpunt gepubliceerd (zie bijlage 3)

Kwartaalberichten

Tussen 1 april 2000 en 31 december 2001 verschenen zeven kwartaalberichten. Elk kwartaalbericht gaf een overzicht van de in dat kwartaal gemelde wedstrijden en het eventuele nieuws over andere ontwikkelingen met betrekking tot wedstrijden. De kwartaalberichten werden integraal opgenomen in de krant van Architectuur Lokaal (oplage 2500).

Gegevens uit de kwartaalberichten werden overgenomen door de vaktijdschriften en de bulletins van de ondertekenaars van het Convenant.

Informatiebrochure

Als resultaat van het communicatieplan uit de voorgaande jaren is met het ondertekenen van het Convenant 2001-2004 de informatiebrochure *Alles over ontwerpwedstrijden in Nederland* geproduceerd en gepubliceerd in een oplage van 15.000 exemplaren.

2500 exemplaren van de brochure zijn meegezonden met de krant van Architectuur Lokaal. Daarnaast werden er nog eens 1135 verspreid op diverse bijeenkomsten en met elke bestelling van een Kompas.

De Convenantpartijen namen tezamen 9700 af (zie paragraaf 5.2).

Er resteren er bij het Steunpunt nog 1665.

Internationaal

Door de Europese regelgeving zijn de contacten met landen die behoren tot de Europese lidstaten toegenomen voor wat betreft de ontwerpwedstrijden..

Steeds meer Nederlandse wedstrijden worden via het internet, en tweetalig (NL/Eng) uitgeschreven. Aan de internationaal uitgeschreven wedstrijden nemen steeds meer buitenlandse ontwerpers deel. Dat leidt mede tot een toename van het aantal vragen aan het Steunpunt.

Om ook internationaal beschikbaar te zijn als Steunpunt voor het uitschrijven van ontwerpwedstrijden, is er het voornemen de website te vertalen en een link aan te brengen naar de internationale wedstrijdensites

Alle contacten vonden plaats op nationaal niveau.

- *Duitsland*

Architectuur Lokaal nam vanuit het Steunpunt deel aan het onderzoek *Wettbewerbe in der Staaten des Europäischen Wirtschaftsraumes* van het Duitse Ministerie van VBW (Verkehr Bau und Wohnungswesen). In vervolg hierop presenteerde Architectuur Lokaal de beide Kompassen en het Steunpunt in juli 2001 op de gelijknamige conferentie in Bonn. Hieraan namen vertegenwoordigers van organisaties van 8 Europese landen deel. In het kader van het uitwisselingsprogramma *PANORAMA NL<->D* zullen de Nederlandse wedstrijdprocedures onderwerp van gesprek zijn (geïnitieerd door Architectuur Lokaal en te houden in Keulen, najaar 2002).

- *Frankrijk*

Medewerking werd verleend aan het Franse onderzoek *Organising an architectural consultation, competitions and other procedures for choosing an architect* in het kader van de Mission Interministerielle pour la qualité des constructions publiques MIQCP (2000).

- *België*

Op uitnodiging van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap / Katholieke Universiteit Leuven is medewerking verleend aan de Workshop Overheidsopdrachten (2000).

- *Engeland, Schotland, Denemarken*

Met vertegenwoordigers van deze landen hebben de eerste gesprekken plaatsgevonden over de wederzijdse wedstrijdcultuur. In Kopenhagen wordt in 2002 een toelichting gegeven door Architectuur Lokaal.

Publicaties

Het Steunpunt nodigde een aantal uitschrijvers uit tot publicatie over de wedstrijden. Tevens verschenen algemene artikelen over de wedstrijdprocedures in o.a. Zwitserland en Schotland.

Het Steunpunt is met ingang van 2002 uitgenodigd tot structurele publicatie over de wedstrijden in het Vademecum voor Architecten.

Cursus

In het Convenant is voorgenomen een cursus voor uitschrijvers van wedstrijden te organiseren. Overleg heeft plaatsgevonden met ICS, dat op eigen initiatief een cursus voor gemeentelijke wedstrijd uitschrijvers uit de provincies Groningen en Friesland wilde

organiseren. Hierop hebben slechts drie ambtenaren gereageerd. De cursus vond daarop geen doorgang. Het Steunpunt beraadt zich nog op een cursus.

Informatie over Convenant, Kompas en Steunpunt wordt standaard meegenomen in andere programma's die door Architectuur Lokaal worden georganiseerd.

5.2 Publiciteit Convenantpartijen

In het Convenant spraken de aangesloten partijen af dat zij de Kompassen en het Steunpunt meer bekendheid zullen geven door:

- in het tweede kwartaal van 2001 in hun periodieken melding zullen maken van het Convenant;
- in de periode 2001-2004 tenminste tweemaal per jaar aandacht zullen schenken aan actuele zaken op het gebied van wedstrijden in hun periodieken;
- op jaarvergaderingen en congressen aandacht zullen vragen voor het fenomeen wedstrijden, bijvoorbeeld via het verspreiden van een informatiebrochure;
- enkele keren per jaar in hun periodieken zgn. "stoppers" of andere kleine advertentieteksten opnemen (oproep tot melden van ontwerpwedstrijden en ontwikkelingscompetities, wijzen op gebruikmaken van Steunpunt, wijzen op Kompas etc.);
- op de eigen website van hun organisatie melding maken van het *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten*, het *Kompas bij Ontwikkelingscompetities* en het Steunpunt en linken naar de website van het Steunpunt.

Deze afspraken zijn voor een deel nog niet gerealiseerd.

- de publicaties met betrekking tot de bovenstaande afspraken zijn opgevraagd bij de organisaties en, voor zover ontvangen, opgenomen in bijlage 3.
- een aantal Convenantpartijen droeg bij aan de verspreiding van de informatiebrochure. 9700 exemplaren (van de totale oplage van 15.000) werden afgenomen door de volgende organisaties (met aantallen): AEDES 1000, AVBB 350, BNA 4000, BNI 500, bnSP 1100, NEPROM 200, NVTL 850, ONRI 750, VNG 700 en VROM 250 exemplaren. Hoe deze brochures zijn verspreid is van de meeste organisaties niet bekend bij het Steunpunt. De Ministeries van OCenW, V&W, LNV, BuiZA en Defensie namen nog geen brochures af.
- 11 van de 15 partijen (Aedes, AVBB, BNSP, NEPROM, NVTL, ONRI, en de Ministeries van OCenW, LNV, V&W, Buitenlandse Zaken, Defensie) hebben nog geen informatie op hun website opgenomen en linken nog niet naar de website van het Steunpunt.
- Het Ministerie van OCenW heeft in de beschikking voor de meerjarige instellingssubsidie als subsidievoorwaarde opgenomen dat deze instellingen wanneer zij met wedstrijden te maken hebben, zij gehouden zijn Kompas te volgen. In de praktijk houden instellingen zich daar nog niet aan. Zo is het NAi betrokken bij wedstrijden zonder Kompas, en heeft ArchiNed nog geen link naar de website van het Steunpunt. Het Stimuleringsfonds voor Architectuur nam als subsidievoorwaarde in haar regeling op dat bij aanvragen die betrekking op een wedstrijd hebben, deze volgens Kompas moeten zijn opgesteld. In de verslagperiode is hierover een keer navraag gedaan door het SfA bij het Steunpunt.
- Het Ministerie van Defensie nam het Convenant op in zijn (concept) architectuurnota.

6

Steunpunt Ontwerp- wedstrijden

6.1 Profiel

Het Steunpunt heeft in de verslagperiode een grote ontwikkeling doorgemaakt door (1) de toegenomen bekendheid met het eerste Kompas en het Steunpunt, (2) de geheel nieuwe website, (3) het doen uitgeven van het tweede Kompas, (4) het fungeren als helpdesk bij het tweede Kompas, (5) de toename van publicitaire activiteiten en tenslotte (6) de internationale ontwikkelingen. Het kent dan ook een toename van het aantal vragen en adviezen.

De feitelijke situatie is dat de werkzaamheden voor het Steunpunt door de medewerkers van Architectuur Lokaal ten behoeve van het Steunpunt worden verricht. Het bestuur van Architectuur Lokaal heeft uiteindelijk echter niet de zeggenschap over de werkzaamheden die in naam van het Steunpunt worden uitgeoefend. Deze ligt bij de Bestuurlijke Werkgroep.

In een vorige rapportage is dit punt reeds aan de orde geweest. Zowel het bestuur van Architectuur Lokaal als de Bestuurlijke Werkgroep hebben daarom de status van het Steunpunt geagendeerd. Daaruit is onder meer voortgekomen dat een jurist als beheerder van het Steunpunt in dienst is getreden en dat eigen briefpapier en een eigen website voor het Steunpunt zijn gerealiseerd. Ook voor de buitenwereld wordt duidelijkheid nagestreefd.

Op dit moment gelden er werkafspraken: Architectuur Lokaal is verantwoordelijk voor het Steunpunt en de taken die in het convenant staan beschreven. Het ministerie van VROM bewaakt de maatschappelijke en publicitaire positie. In beginsel financiert Architectuur Lokaal het Steunpunt; met ingang van 2001 leveren de Convenantpartijen een jaarlijkse financiële bijdrage.

Het is van belang dat Architectuur Lokaal wordt gevrijwaard van elke aansprakelijkheid bij een eventueel denkbare schadeclaim van uitschrijvers of deelnemers van wedstrijden. In het bestuur van Architectuur Lokaal en in de Bestuurlijke Werkgroep is daarom voorgenomen scenario's te ontwikkelen voor een duidelijke status van het Steunpunt. Vooruitlopend daarop is het tweede Kompas en op de website is geformuleerd: ' Het wedstrijdprogramma bestaat uit de opdrachtoomschrijving en de wedstrijdregels. Het wedstrijdprogramma is een juridisch bindend document en moet met de grootste zorgvuldigheid worden opgesteld. Dit model geeft een logische

minimum checklist van op te nemen bepalingen. Dit houdt echter zeker niet in dat in alle gevallen alle bepalingen die moeten worden opgenomen, hier zijn vermeld. Modelbepalingen moeten worden beschouwd als voorbeelden. Er kunnen altijd omstandigheden aanwezig zijn waardoor de tekst moet worden aangepast of een model in zijn algemeenheid niet bruikbaar is of niet kan worden toegepast. In zijn algemeenheid geldt dat de partijen die hebben bijgedragen aan de samenstelling van dit Kompas geen aansprakelijkheid aanvaarden voor het welslagen van wedstrijden. De juridische aansprakelijk-

heid voor de competities berust bij de contractsluitende partijen, ook als zij eventuele adviezen overnemen van de samenstellers van dit Kompas of van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden'.

De mogelijkheid die in het Convenant genoemd wordt om bij een 'meer dan normale adviesverlening' een kostendekkende vergoeding te vragen, zou in deze scenario's meegenomen kunnen worden.

In het verslagjaar is, zoals eerder aangegeven, gebleken dat het vestigen van een wedstrijdcultuur lange adem vraagt. Van het vragen van vergoedingen is daarom vooralsnog afgezien: de overtuiging is dat het vragen van vergoedingen voor een vaak ongevraagde dienst (mensen moeten nog van het nut worden overtuigd) een tegengesteld effect zal hebben. Daar komt bij dat Architectuur Lokaal vanuit zijn cultureel maatschappelijke taak diensten verleent. Ook voor het ontwikkelen van scenario's voor het optuigen van een onafhankelijke status wordt de tijd nog niet rijp geacht. Met name bij de ontwikkelingscompetities kan dit aan de orde zijn wanneer uitschrijvers van deze wedstrijden werkelijk gebruik zullen maken van het Steunpunt en het nut ervan inzien. Dit is nog maar beperkt het geval. Het bestuur van Architectuur Lokaal kan zich vinden in dit uitstel.

Bijlage 1: Evaluatie Convenant 1997 - 2000

T. IJdens, Eer en Opdracht, verslag van een onderzoek ten behoeve van de evaluatie van het Convenant Ontwerpwedstrijden in opdracht van Architectuur Lokaal, uitgave Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen 2001
In de bijlage: samenvatting en conclusies.

Interviews met (vertegenwoordigers van) Convenantpartijen

Interviews met (vertegenwoordigers van) uitschrijvers van ontwerpwedstrijden

Bijlage 2: Convenant 2001-2004 en Kompas bij Ontwikkelingscompe- tities

Persbericht Kompas bij Ontwikkelingscompetities en Convenant Ontwerpwedstrijden, 16 mei 2001

Kompas bij Ontwikkelingscompetities, handleiding en voorbeeldmodellen bij het uitschrijven van ontwikkelingscompetities, uitgave stichting Architectuur Lokaal 2001

Convenant wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur voor de periode 2001-2004, 16 mei 2001

Bijlage 3: Publiciteit

Publiciteit Steunpunt

Publiciteit Convenantpartijen

Publiciteit overig

Website Steunpunt Ontwerpwedstrijden (aparte bundel)

Bijlage 4: Wedstrijdarchief

Overzicht wedstrijden april 2000 t/m december 2001

Colofon

4^e Rapportage van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden
i.o.v. Bestuurlijke Werkgroep Ontwerpwedstrijden

Samenstelling:
Architectuur Lokaal:
Cilly Jansen
Jacqueline Wippo

Basisontwerp reader
Yolanda Huntelaar

Architectuur Lokaal, februari 2002